

Presos polítics i dret penitenciari

«Fa molts anys que es lluita contra aquesta interpretació tan restrictiva, amb nul resultat, i suposa l'origen del qual avui està passant amb els presos polítics»

Aquests dies hem pogut llegir un seguit de publicacions sobre les resolucions jurisdiccionals que executen les penes imposades pel Tribunal Suprem en la Sentència 459/2019. I estan generant estats d'opinió que, creiem, mereixen algunes reflexions en clau jurídica que permetin centrar el debat (encara que som molt conscients que partim d'una sentència política).

En efecte, es publiquen moltes notícies sobre l'aplicació de graus penitenciaris, sobre les diverses modalitats de compliment de les penes, de progressions a tercer grau, i sembla que hi hagi un gran desgavell en la mesura que tota resposta a aquestes qüestions se'ns ofereix, per part dels jutges, en termes contradictoris. El problema de tanta confusió i desconcert rau en la gran llacuna de regulació normativa que a Espanya té, malauradament, més de quaranta anys d'existència.

Després de la promulgació de la Constitució, el 26 de setembre de 1979 es va aprovar la primera llei orgànica de l'acabada d'estrenar democràcia: La Llei orgànica general penitenciària 1/79. I això, després del convuls període en què la Coordinadora de Presos Espanyols en Lluita (COPEL) denunciés la discriminació sentida pels presos socials als quals no se'ls aplicava les mesures de gràcia atorgades als presos polítics d'aleshores.

Entre altres novetats, es creà la figura del jutge de vigilància penitenciària al qual se li atribuïa la funció de "salvaguardar els drets fonamentals dels interns i corregir els abusos i desviacions" en els que es pogués incórrer durant l'execució penal (art. 76). Fins aquí un gran avenç del garantisme penal en el terreny penitenciari. Però de seguida va començar un seriós declivi d'aquesta orientació: l'art. 78 de la mateixa Llei orgànica assenyala que "Pel que fa a les qüestions orgàniques referents als jutges de vigilància i als procediments de la seva actuació, s'estarà al que disposen les lleis corresponents". Doncs bé, les lleis a les quals es refereix aquest precepte no s'han dictat mai en els quaranta-un anys següents. De manera que a Espanya, a diferència d'altres estats, no existeix una llei d'execució penal com des de fa dècades que es denuncia. I no sembla haver estat una matèria prioritària de cap govern.

Això ha comportat que s'apliquin supletòriament normes (disposició addicional 5a de la Llei orgànica del Poder Judicial, la Llei d'enjudiciament criminal i d'altres) que no aconsegueixen solucionar les següents qüestions: quins són els òrgans competents per conèixer dels recursos interposats pels presos en matèria d'execució penal?; quins són els terminis?; tenen efecte suspensiu les impugnacions interposades, per exemple, pel ministeri fiscal?; els permisos de sortida, les progressions de grau de classificació penitenciària són drets que un pres pot fer valer quan compleix certs requisits o bé són mers beneficis penitenciaris i/o drets devaluats? Res d'aquest debat és, però, nou.

A l'anterior s'hi afegeix una perillosa doctrina del Tribunal Constitucional de fa anys: l'anomenada "doctrina de la relació de subjecció especial", que situa els interns en una situació d'inferioritat en la qual els seus drets queden reduïts a mers beneficis penitenciaris (justificada per l'Alt Tribunal en la necessitat de preservar l'ordre i la disciplina a la presó).

Fa molts anys que es lluita contra aquesta interpretació tan restrictiva, amb nul resultat, i suposa l'origen del qual avui està passant amb els presos polítics catalans. De moment, Carme Forcadell i Dolors Bassa segueixen amb el tercer grau i en situació de semilibertat perquè el jutge no ha acceptat d'aplicar la mesura cautelar de suspensió del benefici abans de resoldre sobre la seva procedència. I la resta són a presó en aplicació d'aquesta mateixa mesura cautelar que els ha

suspès els beneficis penitenciaris atorgats.

És més, res no fa pensar que aviat podran tornar a optar per a nous beneficis si tenim en compte el que acaba de sentenciar el Tribunal Suprem sobre la necessitat que aquestes persones es reinsereixin a través d'un programa específic per al delictes pel qual han estat condemnats. La naturalesa política del delictes, però, comportaria un programa de reeducació ideològica digne de les èpoques més fosques d'aquest Estat i una flagrant vulneració del dret a no ser discriminat per raons ideològiques.

En fi, ja ho anirem veient, quan tots els nou casos acabin arribant al Tribunal Suprem, a través d'aquesta autoirrogada competència en matèria penitenciària, com el dret penitenciar, amb totes les carències que hem vist que té, es transforma en una eina d'enjudiciament polític en mans d'aquell més Suprem que Tribunal.